

Леонт'єва І.,

доцентка кафедри освітології та психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка педагогічних наук
email: i.leontieva@kubg.edu.ua

ORCID id 0000-0002-8084-1912

ПЕДАГОГІЧНИЙ КЕЙС ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ, ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

У статті розглянуто педагогічний кейс як ефективний інструмент професійної підготовки майбутніх учителів у контексті модернізації вищої педагогічної освіти. Обґрунтовано актуальність його впровадження в освітній процес відповідно до вимог нових професійних стандартів і суспільного запиту на компетентного, інноваційно орієнтованого вчителя. Здійснено аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних досліджень, що висвітлюють дидактичний потенціал кейс-методу, його роль у розвитку критичного мислення, професійної рефлексії та здатності до самостійного прийняття педагогічних рішень. Показано, що навчання на основі кейсів відповідає конструктивістській парадигмі, орієнтує здобувача освіти на глибоке осмислення педагогічних ситуацій і вироблення власної професійної позиції. У межах статті окреслено методологічні підходи до створення педагогічного кейсу, визначено джерело його змістового наповнення, запропоновано алгоритм дій під час розроблення кейсу та правила його ефективного використання. Презентовано авторський кейс, присвячений засвоєнню закономірностей, принципів і методів навчання та виховання, наведено приклади завдань, форм організації студентської взаємодії й критерії оцінювання результатів навчання. Зроблено висновок щодо потенціалу кейс-методу як освітнього інструменту та окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: кейс-метод, педагогічний кейс, професійна підготовка педагога, ситуаційне навчання, технологія case-study.

© Леонт'єва І., 2025

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

Постановка проблеми. Наприкінці серпня 2024 року Міністерство освіти і науки України оприлюднило новий професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», що було зумовлено, з одного боку, необхідністю привести його структуру і наповнення у відповідність до вимог Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів (2017) та досвіду використання професійного стандарту закладами освіти, а з іншого — необхідністю накреслити чіткі орієнтири формування змісту й траєкторії професійного розвитку майбутнього вчителя ще на рівні розроблення та реалізації освітніх програм. Загалом, про необхідність переосмислення змісту педагогічної освіти на основі переходу від знання фактів до розвитку компетент-

ностей зазначалося ще в «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018). Проаналізувавши особливості педагогічної професії, автори Концепції стверджують, що підготовка педагогічного працівника має відповідати суспільним запитам, сформульованим у професійних стандартах та стандартах освіти. Однак на шляху до якісної системи підготовки та професійного розвитку педагогів існують певні перешкоди, серед яких загальноновизнаними є проблема поєднання в програмі підготовки опанування обраної предметної спеціальності з аспектами її викладання і недостатня обізнаність педагога з методами дослідницької діяльності на рівні свого робочого місця або відсутність усвідомлення її необхідності. Чинниками, що призвели до виникнення дисбалансу між суспільним

запитом, глобальними змінами й перспективами розвитку суспільства та існуючою системою педагогічної освіти стали, на думку авторів Концепції, застарілі інструменти навчання, які не забезпечують майбутнім педагогам можливості оволодіння компетентнісним підходом та сучасними ефективними інструментами педагогічної праці. При цьому, згідно з статистичними даними, оприлюдненими Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у «Доповіді про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2023 році», спеціальність 014 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» входить до п'яти найпопулярніших серед вітчизняних здобувачів вищої освіти (60 551 здобувачів — 5,15 % від загальної кількості). Ще одна теза, яку ми вважаємо за необхідне навести під час постановки проблеми дослідження, була озвучена президентом Національної академії педагогічних наук України Василем Кременем у доповіді «Педагогічна специфіка освіти дорослих» під час Всеукраїнського форуму «Україна 30. Освіта і наука» (червень, 2021 р. Україна). Науковець наголошує, що перехід людства до нового типу прогресу — інноваційного, який характеризується швидкою зміною ідей, знань, технологій — більш швидкою, ніж тривалість людського життя, потребує підготовки інноваційної людини, людини, здатної творити нове й сприймати нове, навчатися впродовж життя, використовувати отримані знання не для іспиту, а для того, щоб вони були в основі життя і діяльності. Наведені тези дають змогу констатувати необхідність упровадження в освітній процес закладу вищої освіти таких навчальних інструментів, які, з одного боку, самі по собі будуть відповідати духу часу, інноваційності розвитку вищої педагогічної освіти, сприяти ефективному опануванню обраної предметної спеціальності, а з іншого — слугуватимуть осередком компетентностей, необхідних вчителів закладу загальної середньої освіти для якісного виконання своїх трудових функцій та подальшого професійного розвитку. Одним з таких інструментів, на наше глибоке переконання, є педагогічний кейс. Дослідження його дидактичного потенціалу для професійної підготовки майбутніх фахівців галузі 01 «Освіта / Педагогіка» нами розпочато ще в 2019 році (Леонтьєва І., 2019) і на сьогодні ми готові презентувати деякі аспекти отриманого практичного досвіду.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій було здійснено у двох вимірах: огляд

праць, присвячених питанню оновлення змісту та технологій професійної педагогічної освіти в контексті викликів сьогодення, зокрема обґрунтуванню теоретичних та методичних засад навчання педагогіки як фундаменту професійної підготовки вчителів, та огляд досліджень, присвячених особливостям впровадження технології ситуаційного навчання (кейс-методу) в освітньому процесі.

Проблемне поле дослідження розвитку вищої педагогічної освіти в Україні доволі широке й охоплено увагою цілої плеяди вітчизняних науковців, як-от: О. Антонова, В. Бондар, Л. Бутенко, М. Вовк, О. Дубасенюк, В. Желанова, Н. Кононець, Л. Конопляник, Н. Лазаренко, О. Нестуля, С. Нестуля, О. Ольшанська, О. Огнев'юк, С. Сисоєва, Л. Хоружа, М. Чернов. Окрім визначення тенденцій розвитку вищої педагогічної освіти в Україні (М. Вовк, О. Ковтун, О. Кравченко, Н. Лазаренко, Т. Мельник), увага приділяється варіативним моделям організації освітнього процесу (О. Бахмат, М. Братко, Я. Довгенко, І. Кдирова, Л. Лісіна, В. Малихін, О. Нестуля, М. Шерман, Л. Яременко), обґрунтуванню теоретичних та методичних засад навчання педагогіки (О. Антонова, О. Бабакіна, О. Дубасенюк, Л. Задорожня-Княгницька, І. Зайченко, В. Каплінський, І. Княжева, В. Ортинський, М. Прищак). Аналіз і узагальнення окреслених матеріалів дозволило нам констатувати, що сучасна вища педагогічна освіта змінює вектор свого розвитку й щодо змісту підготовки майбутніх педагогів, і щодо використання в освітньому процесі нового навчально-інструментарію.

Оскільки ми вже робили аналітичний огляд джерельної бази про використання кейсів в професійній підготовці майбутніх фахівців (Леонтьєва І., 2019), зупинимось лише на тих аспектах досліджень, які не увійшли в попередню публікацію. Перш за все можемо стверджувати, що інтерес науковців до кейс-методу за останні п'ять років залишається доволі стійким, при цьому спостерігається тяжіння до імплементації знання в інші галузі та напрями підготовки, особливо щодо викладання тих дисциплін, які характеризуються «неоднозначною, плюралістичною істиною, відсутністю однозначного результату» (Сурмін Ю., 2015). Використання кейс-методу уможливорює розгляд реальних ситуацій з усім розмаїттям варіантів їх розвитку, усуває сухість і брак сенсорно-емоційного забарвлення традиційного навчання для цілої низки навчальних дисциплін, як-от соціологія, політологія, менеджмент, державне управління, навіть медицина. Так, В. Федорів, О. Олар, Т. Бі-

рюкова, О. Микитюк, В. Кульчинський (2021) використовують кейс-метод під час вивчення дисципліни природничого циклу «Медична та біологічна фізика». Авторами представлено загальну структуру кейсу, яка використовується для розгляду більшості тем практичних занять, наведено результати опитування студентів щодо самооцінки ефективності використання кейс-методу для формування основних професійних компетентностей. Цікавим, на нашу думку, видається представлений розробниками підхід до структурування кейсу, за яким останній складається зі змістового блоку (містить навчальні ресурси «Конспект», «Робочий зошит», відеолекції, віртуальний експеримент, таблиці тощо); процесуального блоку, який представлено чотирма етапами — від формулювання запитань до формування цілісності знань на основі аналізу ситуаційних явищ; і діагностично-оціночного (у статті подано також і у варіанті «оціночно-діагностичний». — *І. Л.*), який містить тестовий контроль з урахуванням активності студента у процесуальному блоці. Хоча, на наше глибоке переконання, це більше нагадує навчально-методичний комплекс, аніж кейс, проте таке авторське розуміння кейс-методу має місце.

Ще однією сферою застосування методу кейсів є підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон. У однойменній статті дослідників з Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького О. Заболотної та В. Березюка (2021) метод кейсів розглядається як один із методів інтерактивного навчання майбутніх фахівців, що має низку переваг і недоліків в контексті формування у майбутніх професіоналів системи знань, умінь, цінностей й особистісних якостей. Хоча автори не наводять приклади розроблених кейсів, проте окреслюють низку ситуацій, на основі яких можна розробити кейси: вміння вести дискусію, переконувати, захищати власну точку зору з громадянами, які демонструють незадоволення прийнятими прикордонниками рішеннями; вміння поводити себе впевнено при виконанні службових обов'язків на кордоні; продемонструвати на практиці широке коло знань як з фахових, так і інших дисциплін тощо.

Розгляду кейс-методу викладання іноземної мови як практичного інструменту моделювання мовного середовища лінгвістичної взаємодії студентів непрофільної спеціальності присвячено публікацію Ірини Головки (Головка І., 2024). Авторка розтлумачує педагогічні та пси-

хологічні дивіденди від викладання іноземної мови за кейс-методом. Розробленню комплексного підходу до застосування кейс-методу в освітньому процесі науково-навчального консорціуму присвячено спільне дослідження віцепрезидентки ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум» О. Волошиної та нашої колеги з Вінницького національного аграрного університету І. Гунько (Гунько І., Волошина О., 2021). Аналізуючи різні підходи до реалізації кейс-методу, їх специфіку та умови застосування в консорціумі під час вивчення іноземної мови, науковці виокремили специфічну класифікаційну групу кейсів (в оригінальному тексті «вид». — *І. Л.*) — комунікативно-пізнавальні кейси. Здійснений аналіз засвідчив сталість інтересу науковців до проблеми використання навчальних кейсів в освітньому процесі ЗВО, а також тяжіння до їх специфікації залежно від напрямку професійної підготовки майбутніх фахівців. Зауважимо, що нами також було виокремлено такий специфічний різновид навчального кейсу, як педагогічний кейс, що може бути використаний в професійній підготовці майбутніх педагогів. Наше тлумачення цього інструментального методу, його особливості, переваги та недоліки, різновиди, структуру та алгоритм роботи було розглянуто у попередній публікації з цієї проблематики (Леонтьєва І., 2019).

Мета статті — обґрунтувати науково-методичне забезпечення використання педагогічних кейсів у професійній підготовці майбутніх вчителів закладів загальної середньої освіти та презентувати один із розроблених й апробованих зразків.

Методологія та методи дослідження. Дослідження здійснювалося на основі аксіологічного підходу, що дозволило вивчити явище з точки зору виявлення його можливості задовольняти потреби людини; діяльнісного та особистісно зорієнтованого, за якого діяльність студентів розглядалася з позиції організації різноманітних навчальних завдань; контекстний підхід дозволив акцентувати увагу на навчанні як складному й багатогранному процесі, який виходить далеко за межі методик, орієнтованих на вправи, стимули й реакції, та інформаційно-інноваційному, за якого інформація розглядається й водночас оцінюється як інноваційний ресурс і інструмент навчання. Для досягнення поставленої мети в статті використано комплекс дослідницьких методів, а саме: теоретичних — структурно-функційний, порівняльно-зіставний аналіз теоретичних праць з обраної проблематики; систематизація, син-

тез, зіставлення та узагальнення для виявлення сутності та особливостей навчальних кейсів; емпіричних — апробація розробленого дидактичного матеріалу на практиці, що дало змогу аргументовано розкрити сутність проблеми та сформулювати її вирішення.

Виклад основного матеріалу. Навчання на основі кейсів (Case-Based-Learning (CBL)) сьогодні є усталеним конструктивістським підходом, в основу якого покладено метод активного проблемно-ситуаційного навчання. Таке навчання передбачає кероване дослідження, сконструйоване відповідно до вищих рівнів пізнання таксономії Б. Блума, під час якого студенти застосовують свої знання для розв'язання специфічних завдань або ситуацій. CBL має багату й тривалу історію успішного впровадження в освітній процес і дозволяє: збільшити залученість студентів завдяки автентичному контексту, наближеному до реальних ситуацій; розвивати гнучкі навички, оскільки під час аналізу реальних сценаріїв студенти занурюються в середовище, яке допомагає розвивати їм, наприклад, навички ухвалення рішень і критичного мислення; сприяти кращому розумінню складного теоретичного матеріалу завдяки максимальному наближенню прикладів до досвіду студента.

За твердженням Наталії Скопенко (Скопенко Н., 2015), найважливішими гносеологічними особливостями кейс-методу є: інтенсивне занурення студентів у реальну чи змодельовану ситуацію, яка розглядається в деякий дискретний момент часу, має принципово відсутнє єдине рішення, тому студенти отримують не готове знання, а самостійно «здобувають» його в процесі синергетичного творчого пізнання шляхом обговорення й колективного прийняття спектра оптимальних рішень проблеми; студенти працюють одночасно з декількома джерелами, які об'єднують матеріали лекційних занять, додатки до кейсу, власний досвід та думку учасників обговорення, що заразом викликає керовану когнітивну й емоційну напругу студентів, що беруть участь у розв'язанні кейсу; колективний характер пізнавальної діяльності студентів, що припускає використання різних форм: обмін думками, мозковий штурм, обговорення та вимушені дебати, експертні оцінки й водночас стимулює систему групового оцінювання діяльності.

Стрижневими поняттями кейс-стаді є поняття «аналіз» та «ситуація», оскільки останнє має декілька смислових контекстів й може розглядатися як деякий стан, подія, випадок, інцидент, конфлікт ролей тощо, що містить у собі

певні протиріччя, характеризується невизначеністю та нестабільністю через вплив об'єктивних та/або суб'єктивних чинників, саме тому в науковій літературі виділяють (Сурмін, 2002) різноманітні аспекти кейса: проблемний, конфліктний, рольовий, подійний, діяльнісний, часовий, просторовий. Усі аспекти кейса певним чином пов'язуються між собою, утворюючи впорядковані структури, що власне й зумовлює поліваріантність кейсів.

Аналіз опису ситуації (кейсу) передбачає застосування різноманітних видів аналітичної діяльності. На думку упорядників підручника з ситуаційної методики навчання (Сидоренко, Чуба, 2001), успішність використання кейсів в освітньому процесі залежить від багатства арсеналу аналітичних методів, якими володіють студенти. Залежно від типу ситуації і дидактичних завдань, на думку О. Пометун (Енциклопедія освіти, 2008), це може бути: проблемний аналіз (аналіз проблемного поля ситуації, умов її протікання та наслідків); дескриптивний аналіз (системний аналіз наявної структури та нових функцій, які формуються на її основі); конструктивний (аналіз, протилежний до дескриптивного); праксеологічний (аналіз шляхів оптимізації, алгоритмізації чи моделювання діяльності людей або структур); прогностичний (аналіз майбутнього стану проблеми та способу його досягнення). Таким чином, ситуаційний метод навчання виступає каталізатором, що прискорює процес навчання на власному досвіді, навчає певним аспектам соціальної чутливості, відчуттю проблем, які вимагають рішення, формує уміння цілісного бачення процесів, розвиває прагматизм діяльності та мислення, формує прагнення до постійного аналізу ситуації та прогнозування можливих наслідків прийняття рішень, сприяє побудові системи оцінок ситуації, її елементів, умов, наслідків, учасників з позиції певної системи цінностей, продукує метакомпетентності.

Оскільки логіку й послідовність роботи студентів з педагогічним кейсом ми вже обґрунтували в попередній публікації (Леонт'єва І., 2019), зупинимося детальніше на деяких важливих аспектах, пов'язаних з його створенням й використанням. Педагогічний кейс як інтелектуальний продукт має свої джерела. Реальна педагогічна дійсність з усім її розмаїттям часто є першим джерелом сюжету, проблеми та фактологічної бази кейса. Іншим джерелом є професійна освіта, яка визначає мету й завдання навчання та виховання майбутніх фахівців, зміст, форми, методи, технології, діагностичні процедури та оцінку якості педагогічної осві-

ти. Власне педагогічна наука — це третє джерело кейсів. Вона визначає дві стрижневі методології, побудовані на аналітичній діяльності та системному підході. Однак варто пам'ятати, що часто інформація з цих джерел надходить до нас опосередковано, від третіх осіб, отже може бути суб'єктивно фільтрованою та інтерпретованою. Наукові статті, монографії, наукові звіти є одним з найнадійніших джерел для педагогічних кейсів, оскільки характеризуються глибоким розумінням проблеми, системною всебічною вичерпною характеристикою предмета дослідження, актуальністю та новизною матеріалу. Ми використовуємо ці джерела у двох функціональних варіантах: зміст наукових публікацій виступає складовою кейсу шляхом «вплітання» його у тіло ситуації або наукові публікації включаються у список джерел, опрацювання яких потрібне для розв'язання кейсу. Однак варто пам'ятати, що ці жанри не завжди повною мірою описують та пояснюють ситуацію, тому потребуватимуть спеціального пояснення. Ще одним джерелом матеріалів для педагогічних кейсів є Інтернет з його ресурсами. Він відрізняється значною масштабністю, гнучкістю та оперативністю і являє собою поліфункціональне утворення, що виконує комунікативну, освітню, інформативну, рекреативну, культурологічну та соціальну функції.

Хоча створення кейсу є творчим процесом, отже доволі складно алгоритмізованим, проте ми можемо представити його у вигляді певної технологічної схеми: 1) потрібно визначити змістовий модуль, тему та основний зміст, для якого потрібно створити навчальний кейс; 2) сформулювати навчальні цілі й задачі використання педагогічного кейсу для навчання майбутніх фахівців, прогнозованих результатів навчання; 3) визначення проблеми в ситуації, її узагальненого контуру / моделі; 4) пошук аналога цієї моделі у реальному житті; 5) відбір джерел та добір необхідної інформації; 6) складання опису кейсу та інструкції щодо роботи з ним.

Також нами було вироблено декілька правил використання педагогічного кейсу для передачі та/або самостійного вироблення знань як інструменту професійної підготовки вчителів: 1) потрібно використовувати контекст, максимально наближений до реального досвіду студентів, тобто завдання мають ґрунтуватися на вже наявних знаннях і водночас містити невідомі елементи; 2) створювати позитивні емоції у студентів за рахунок чітко вибудованого сценарію заняття; 3) задавати уточнюючі запитання для стимуляції пошукової активності

студентів; 4) заохочувати дискусію та командну взаємодію (особливо при вивченні складних тем); 5) давати можливість помилятися під час відповіді та рефлексувати щодо допущених помилок; 6) адаптувати рівень складності задачі або ситуації під наявні знання та досвід студента, тобто завдання мають відповідати інтелектуальним можливостям студентів (чим вищим є його потенціал — тим складнішим має бути завдання); 7) надавати конструктивний зворотний зв'язок студентам під час обговорення варіантів вирішення задачі чи ситуації, оскільки зворотний зв'язок від викладача / експерта є головною цінністю такого навчання.

Пропонуємо для обговорення власний досвід використання педагогічного кейсу в освітньому процесі підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Педагогічний кейс «Закономірності, принципи та методи навчання і виховання»

Мета навчання: ознайомлення студентів з основними закономірностями, принципами та методами навчання і виховання, які визначають ефективність освітнього процесу, сприяють розвитку професійних компетентностей майбутніх педагогів і формуванню їх здатності застосовувати теоретичні знання на практиці для оптимізації навчання та виховання учнів.

Результати навчання. Знання: студенти повинні знати та розуміти сутність основних закономірностей, які впливають на перебіг освітнього процесу загалом та вибір принципів та методів навчання і виховання зокрема. *Уміння:* студенти повинні вміти впізнавати закономірності в навколишній педагогічній дійсності, коригувати зміст та перебіг своєї діяльності відповідно до їх дії. *Цінності:* гуманістична спрямованість педагогічної діяльності, повага до індивідуальності, прагнення до професійного зростання.

Вид кейсу: кейс-вправа.

Хід роботи

Етап I. Підготовчий. Студентам пропонується переглянути відеофрагмент відомого фільму «Гаррі Поттер і філософський камінь (а саме перший урок польоту на мітлі, який веде Мадам Хуч, уривок з 55:07 хв до 57:37 хв: https://uakino.club/film/genre_adventure/159-garr-potter-flosofskiy-kamn.html) та спробувати самостійно визначити, які закономірності перебігу навчального процесу врахувала Мадам Хуч, спираючись на довідкову інформацію (Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення. 2012). Визначити, які закономірності врахова-

но не було та окреслити наслідки, до яких це призвело.

Етап II. Основний. Під час першого заняття студенти обговорюють у форматі «Світового кафе» власні висновки та формулюють робочою групою загальний список педагогічних закономірностей, які потрібно враховувати під час освітнього процесу. Продовженням роботи студентів має стати формулювання під час другого заняття педагогічних правил-принципів, які віддзеркалюють окреслені закономірності навчання. Виокремлені студентами принципи варто порівняти з науково обґрунтованими усталеними педагогічними принципами (робота з підручником «Педагогіка», наприклад, Суліма Є. М. Педагогіка: практикум : навчальний посібник / Є. С. Суліма, С. О. Деніжна, І. О. Петухова. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 531 с.). Самостійною роботою студентів має стати повторний перегляд та аналіз студентами заданого відеофрагменту з опорою на вже наявні знання та нову інформацію. Третє заняття має бути присвячене спільному визначенню методів навчання, які вчителька-чаклунка використала на уроці та віднесення їх до однієї з класифікаційних груп на основі класифікаційних ознак.

Етап III. Заключний. Четверте заняття — групове обговорення та презентація вирішення проблеми. Студентам пропонується поставити себе на місце Мадам Хуч і запропонувати об-

ґрунтований варіант вирішення однієї зі складних ситуацій на уроці з опертям на нові знання про закономірності, принципи та методи навчання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У підсумку зазначимо: педагогічний кейс виступає ефективним засобом контекстного і діяльнісного навчання, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду студентів; використання кейс-методу сприяє розвитку ключових професійних компетентностей майбутнього педагога: критичного мислення, рефлексії, комунікативної та аналітичної культури, здатності до прийняття рішень у ситуації невизначеності; процес створення й реалізації кейсів формує у студентів активну професійну позицію, орієнтовану на пошук смислів, оцінку альтернатив і побудову педагогічної взаємодії на основі гуманістичних цінностей. Представлений у статті авторський кейс підтверджує доцільність такого підходу до вивчення базових педагогічних понять як закономірності, принципи й методи навчання та виховання, оскільки забезпечує високий рівень осмислення змісту, залучення студентів до активної пізнавальної діяльності й практичне засвоєння теоретичного матеріалу. Перспективними напрямками подальших досліджень бачимо створення цифрових кейсів із використанням мультимедійних технологій для гібридного та дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка І. О. Використання кейс-методу в професійно-орієнтованому навчанні іноземної мови студентів нелінгвістичних спеціальностей. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Вип. 210. С. 77–83. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1593>
2. Гунько І. В., Волошина О. В. Застосування кейс-методу в процесі викладання іноземної мови в умовах навчально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум». *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 75–79. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/32/part_2/17.pdf
3. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2023 році. С. 18. URL: <http://surl.li/rgcee>
4. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <http://surl.li/mxzqjn>
5. Кремень В. Г. Педагогічна специфіка освіти дорослих. Доповідь на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Освіта і наука». 1 червня 2021 р. Київ. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. № 3(1). С. 1–3. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-6>
6. Леонтьєва І. В. Педагогічний кейс як засіб розвитку критичного мислення майбутніх викладачів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2019. № 32. С. 29–38. ISSN 2311-2409
7. Метод кейсів в підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2021. № 22(3). С. 79–91. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v22i3.513>
8. Скопенко Н. С. Case-study — інноваційний метод навчання. Імплементація сучасних технологій навчання у навчальний процес : матеріали Міжнародної наукової конференції. 17–18 березня 2015 р. Київ : НУХТ. С. 84–91. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/19785>

9. Федів В. І., Олар О. І., Бірюкова Т. В., Микитюк О. Ю., Кульчинський В. В. Використання кейс-методу під час вивчення дисципліни «Медична та біологічна фізика». DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-31>
10. Das, S., Das, A., Rai, P., & Kumar, N. (2021). Case-Based learning: Modern teaching tool meant for present curriculum: A behavioral analysis from faculties' perspective. *Journal of Education and Health Promotion*, 10, 372. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_1265_20

REFERENCES

1. Holovko, I. O. (2023). *Vykorystannia keis-metodu v profesiino-orientovanomu navchanni inozemnoi movy studentiv nelinhvistychnykh spetsialnosti*. [Employing Case-Study Method in Teaching Students of Non-Linguistic Specialities Professionally-Oriented Foreign Language]. *Naukovi zapysky / Academic Notes, Series: Pedagogical Sciences*, 210(2023), 77–83 [in Ukrainian]. <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1593>
2. Hunko, I. V., & Voloshyna, O. V. (2021). Zastosuvannia keis-metodu v protsesi vykladannia inozemnoi movy v umovakh navchalno-naukovo-vyrobnycyhoho kompleksu «Vseukrainskyi naukovo-navchalnyi konsortsium» [Application of the case method in foreign language teaching within the educational, scientific and industrial complex “All-Ukrainian Scientific and Educational Consortium”]. *Innovatsiina pedahohika*, 32(2), 75–79 [in Ukrainian]. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/32/part_2/17.pdf
3. Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. (2023). *Dopovid pro yakist vyshchoi osvity v Ukraini, yii vidpovidnist zavdanniam staloho innovatsiinoho rozvytku suspilstva u 2023 rotsi* (p. 18) [Report on the quality of higher education in Ukraine and its compliance with the tasks of sustainable innovative development of society in 2023]. [in Ukrainian]. <http://surl.li/rgceeq>
4. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018). *Kontseptsiiia rozvytku pedahohichnoi osvity* [Concept for the Development of Pedagogical Education]. [in Ukrainian]. <http://surl.li/mxzqjn>
5. Kremen, V. H. (2021). Pedahohichna spetsyfika osvity doroslykh: dopovid na Vseukrainskomu forumi «Ukraina 30. Osvita i nauka» [Pedagogical Specific Character of Adult Education: Report at the All-Ukrainian Forum “Ukraine 30. Education and Science”], June 1, 2021, Kyiv, Ukraine. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy / Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 3(1), 1–3 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-6>
6. Leontieva, I. V. (2019). Pedahohichni keis yak zasib rozvytku krytychnoho myslennia maibutnykh vykladachiv [The Pedagogical Case as a Means of the Development of Critical Thinking of Future Teachers]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika / Pedagogical Education: Theory and practice. Psychology. Pedagogy*, 32, 1–38 [in Ukrainian]. ISSN 2311-2409
7. Zabolotna, O., & Bereziuk, V. (2021). Metod keisiv v pidhotovtsi maibutnykh ofitseriv-prykordonnykiv do profesiinoi diialnosti v punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon [Case Study Method in Training Future Border Guard Officers for Professional Activities at Border Crossing Points]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Serii: pedahohichni nauky*, 22(3), 79–91 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v22i3.513>
8. Skopenko, N. S. (2015). Case-study — innovatsiinyi metod navchannia [Case-Study as an Innovative Teaching Method]. In *Implementation of Modern Educational Technologies in the Educational Process: Proceedings of the International Scientific Conference, 17–18 bereznia 2015 r.* (pp. 84–91), Kyiv: NUFT [in Ukrainian]. <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/19785>
9. Fediv, V. I., Olar, O. I., Biriukova, T. V., Mykytiuk, O. Yu., & Kulchynskyi, V. V. (2021). Vykorystannia keis-metodu pid chas vyvchennia dystsypliny «Medychna ta biolohichna fizyka» [Application of the Case-Study Method in the Study of the discipline «Medical and Biological Physics»]. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-31>
10. Das, S., Das, A., Rai, P., & Kumar, N. (2021). Case-Based Learning: Modern teaching tool meant for present curriculum: A behavioral analysis from faculties' perspective. *Journal of Education and Health Promotion*, 10, 372 [in English]. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_1265_20

Leontieva I.

**PEDAGOGICAL CASE AS A TOOL FOR TRAINING FUTURE TEACHERS:
RESEARCH ANALYSIS, THEORETICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL IMPLEMENTATION.**

Abstract. *The article explores the pedagogical case as an effective tool for the professional training of future teachers in the context of the modernization of higher pedagogical education. The relevance of its implementation in the educational process is substantiated in accordance with the requirements of new professional standards and the societal demand for a competent, innovation-oriented teacher. The article presents an analysis of contemporary domestic and international studies that reveal the didactic potential of the case method, its role in the development of critical thinking, professional reflection, and the ability to independently make pedagogical decisions. It is shown that case-based learning aligns with the constructivist paradigm, directing students toward in-depth understanding of pedagogical situations and the formation of their own professional position. The article outlines methodological approaches to creating pedagogical cases, identifies sources for their content, proposes an algorithm for their development, and formulates rules for their effective application. An original case designed by the author is presented, aimed at mastering the regularities, principles, and methods of teaching and upbringing. Examples of tasks, forms of student interaction, and criteria for assessing learning outcomes are provided. The article concludes with a reflection on the potential of the case method as an educational tool that facilitates the integration of theory and practice in teacher training: The pedagogical case serves as an effective means of contextual and activity-based learning, ensuring the integration of students' theoretical knowledge and practical experience. The use of the case method contributes to the development of key professional competencies of future teachers, such as critical thinking, reflection, communicative and analytical culture, and the ability to make decisions in situations of uncertainty. The process of designing and implementing cases fosters in students an active professional stance focused on meaning-making, evaluating alternatives, and building pedagogical interaction based on humanistic values.*

Keywords: *case method, pedagogical case, teacher professional training, situational learning, case-study technology.*

Стаття надійшла до редакції: 01.04.2025.

Прийнято для публікації: 15.04.2025.